

Festői látomás a körhintán utazó kalitkás nőről

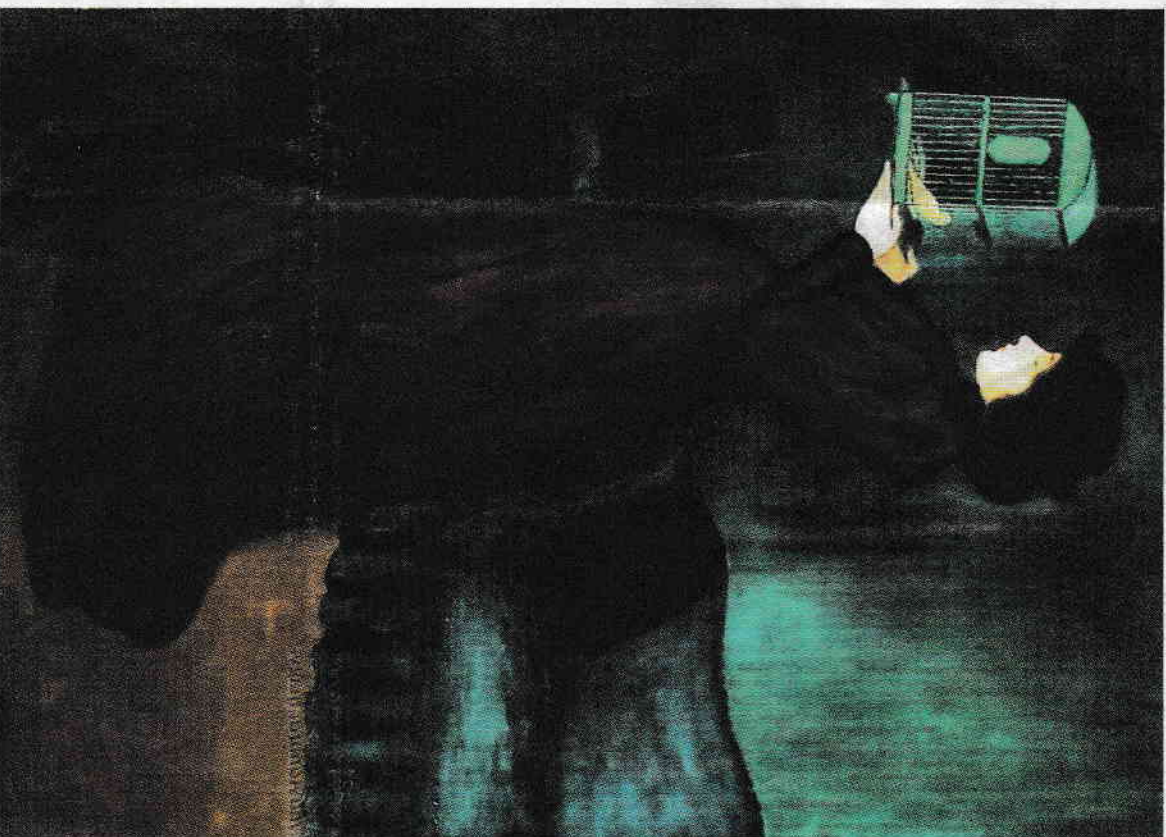
● Hetven éve halt meg a modern magyar festészet vezéralakjának, Rippl-Rónai Józsefnek a felesége, Lazarine Baudrion

TÓLGYESI GÁBOR

Ajándékozunk-e szerelmünknek zafír-köves aranygyűrűt, ha nincs egy fillérrünk se? A szerellem csoda, ám időnként legalább akkora áldás a zálogház is: „ezüstkanalat tesz belé az ember és kenyeret hűz ki belőle. Kenyeret és főkellékeket.” Rippl-Rónai József a művésznyomor képzetlenségéről írva hozza szóba e dilemmát Emlékezésben. Könnyvében pedig több helyütt magamutogató érzélgősség nélkül, diszkréten említi „emberi élete jobbik felét”. A posztimpresszionista, szecessziós festőművésznek Lazarine Baudrion mintegy negyven éven át volt hű társa egészen és betegségekben, gazdagságban és szegénységben. Rippl-Rónai legnagyobb hatású művésze éppen hetven éve, 1947. július 7-én halt meg.

a társát, a legjobbat, a legalkalmasabbat, akivel megoszthatja azt a mélytelen szegénységet, ami jellemezte akkor az életét: erre Lazarine volt a válasza.

A Rippl-Rónai Józseffel öt évvel fiatalabb Lazarine Baudrion falusi lány volt a burgundiai Issy-l'Éveque-ből, modellkedett a párizsi festőakadémián, ahová a magyar festő is időnként bejárt aktot rajzolni. Nem volt klasszikus szépség, arca szögletes, férfias volt, ezek a vonásai az idő haladtával még inkább felerősödtek. Megismerkedésüket Rippl-Rónai több képen, kerámiafestményen és könyvmonatán mesébe illő jelenetként öröktette meg: egy lány, éjkei ruhában barna kalappal a fején, egy zsibvásár körhintájának lován ülve élezi a forgást. - Lazarine ezzel a látomással vonult be az életébe. Nem volt párizsi maskara, aki a csacogásával veszi le a lábától az embert, szertény és hall-

A szecessziós nőábrázolás egyik legszebb példája Lazarine ideálizált képe

Rippl-Rónai otthonkultuszának művészeti programját a párizsi lomtalanításokon alapozta meg Lazarine-nal

A XIX. század második felében - mint ahogy azt a Magyar Nemzeti Galéria 2009-es kiállítása, a Münchenben magyarul is bemutatva - a magyar festők egyik fellegetyára a bajor főváros volt. A müncheni képzőművészeti akadémián tanított az 1860-as évektől *Benczúr Gyula*, *Liezen-Mayer Sándor* és *Wagner Sándor* - *Hollósy Simon* a szabadiskoláját 1886-ban alapította meg itt -, tanítványaiként festőink száma-java járta meg München-t. Többüknek azonban az Isar-parti város csak egy állomás volt a Párizs felé vezető úton. Rippl-Rónai Józsefnek is, aki három év müncheni stúdium után, 1887-ben távozott sietősen a francia főváros irányába, miután élete első szerelme, egy énekes-gitáros lány gyereket szült neki.

Rippl-Rónai huszonhat éves volt ekkor, a német lánynak csak a vezetéknevét tudjuk: *Feighnek* hívták. - Bár családserető környezetben nőtt fel, emberileg, művészileg még éretlen volt. A művészetben nem volt eléggé fájókezozt, a magánéletét sem tudja úgy be rendezni, hogy megálljon a maga lábán. Később nagyon szégyellte, hogy kimenekült ebből a kapcsolatból. Csak huszonhárom évvel később, 1910-ben kurtatja fel a vér szerinti gyereket, Amélie-t, és rendezte a lelkiismeretét - meséli *Horváth János Milán* képzőművész, művészettörténész, a kaposvári Rippl-Rónai Múzeum főmuzeológusa. - Kérdéses volt, megelhelheti-e egy életre

gataq volt. Am nemcsak elvisele azt a jóvedelem nélküli állapotot, amelybe 1888-ban belecsöppent, elképeztően fontos társa lett Rippl-Rónainak - folytatja Horváth János Milán. - Rippl-Rónai *Munkácsy* műhelyében a mester népszerű képei másolta, ám idővel szembehelvezkedett a fényűző életvitélével és a művészeti fellogásával is, aminek szaktítás lett a vége. Munkácsy nem becsülte semmire az impresszionistákat sem, míg Rippl-Rónai a modern francia művészek köitéhez akart kapcsolódni. *Vaszary Jánossal* együtt a Nabis (Próféták) csoporthoz csatlakozott, s olyan művészek barátja lett, mint *Pierre Bonnard*, *Edouard Vuillard* vagy *Artside Maillol*.

Művészetére jelentősen rányomta a bélyegét Lazarine izlése is, aki a szűkegtől kovácsolt erényt. - Mivel nem volt pénzük, a párizsi lomtalanításokat járták, s ott válogattak ki alberti szobájukhoz egy-egy stűbűrt, a polgári életvitel egy-egy szép berendezési tárgyát. Lazarine puritán, „szűkszávú”, kímomult művészeti ízléssel rendezte be közös fészükét, s végül is az ő tehetsége indította el Rippl-Rónai otthonkultuszának művészeti programját, a kaposvári „emeriór korszakor” is - ecsepette Horváth János Milán. - Lazarine tevékeny otthonlakító szerepe a Róma-villában érte el a csúcspontját, míg a festő képi világa, amely a kisvárosi enterióktől kisérgázó meghittséget, Lazarine keze nyomát hirdette, a művészeti magánélet izgalmas példája, s a polgári közönség ideája lett. Rippl-Rónai ezzel felforgatta korának képzőművészetét, szembehelvezkedve a hivatalos akadémiista stűlussal. Mivel a múzeumok nem fogadták be, az áttörést 1906-ban, egy könyvkiadó klubhelyiségében, a Könyv-

ves Kálmán szalonban érte el, ahol háromszáz képet állította ki. A közönségetre sikeressé, alapozta meg az egzisztenciáját. Olyan állami megbízásokra egyébként, mint amelyekben például *Benczúr Gyula* jeleskedett, nem számítharott, de nem is törekedett.

Idővel aztán nagyobb lett a nyüzsgés a Róma-villában: Rippl-Rónai társasága és Lazarine főzije ugyanis akkora vendégkört vonzott - különösen a Nyugat-íróinak a sorából -, hogy kisebb gazdaságot kellett fenntartani tytkokkal, tenekkel, lovakkal, barátokkal. Három gyereket fogadtak örökbe: Lazarine unokahúga, *Anette Paris* (Anella) művelt magyar nővé vált, *Martyn Ferenc* zseniális festőművésszé, míg *Martyn Ró-*

férfi sikere mögött nem biztos, hogy állami megrendelések, gazdag mecénások állnak, inkább egy olyan társ, aki minden téren támogató.

Akár művészként is. Nem annyira közismert, de Lazarine Baudrion alkotótársa is volt Rippl-Rónainak. - A párizsi években számos gobelint hímzett Rippl-Rónai tervei alapján, s 1902-ben kettejüknek ítélték a párizsi világkiállítás ezüstérmét. Ez avatta Lazarine-t képzőművésszé - teszi hozzá Horváth János Milán. - *Az Andrásy Tivadarnak* tervezett ebédlő több kárpíját, a Vörös ruhás nőit is Lazarine készítette - unokahúgával, Claudette-tel több mint egy évig -, de sajnos 1906-ban, a milánói magyar festészeti pavilon legégeskor számos munkája elpusztult. Rippl-Rónait ez a tüzeset nagyon megrázta, s felbuzdult benne a szeretet és a hála érzése. Bár sosem tervezték eskűvőt, akkor, tízennyolc ényvi együttélés után házassodtak össze.

Rippl-Rónai József 1927-ben bekövetkezett halála után Lazarine érzelmileg gyámoltalanná vált, majd gyának-vová. Anella és férje segítségével ser-téstenyésztésből élt egy ideig, valamint Rippl-Rónai képeinek eladásából, azonban egy idő után már műgyűjtők és haszonlesők halójában vergődött, miután Anellával egy félreértés miatt megszakadt a kapcsolata. Viszonylag kevés festmény örököltette meg az alakját, ismeretebb kép Rippl-Rónai fekete korszakából a Lazarine a kandallónál, vagy a kukorics korszakból az Anella és Lazarine. - 2006-ban, egy chicagói árverésen bukkant fel a Kalitkás nő első változata, akkor bizonyosodott be végleg, hogy a szecessziós nőábrázolás egyik legszebb példája Lazarine idealizált képe - zárta történetüket Horváth János Milán.

Egy férfi sikere mögött nem mindig állami megrendelések, mecénások állnak, inkább egy támogató társ

bert nagy tudású orvosá. Ám a művész-teleségnek időről időre az új műzakkal is szembe kellett néznie - volt, hogy se-gíttet a modelllek leszőlítésban is -, akik-iránt Rippl-Rónai olykor tüzet is fogott. Lazarine türelmesen kívárta, hogy a láng ellobbanjon. Egyedül *Bányai Elza*, azzaz *Zorka* csaknem tíz évig tartó aktív kísértése lett már sok neki. Rippl-Rónai rengereget költött rá: fizette az iskoláz-tatását, ekszereket, lakást vásárolt ne-ki. Zorka végül kiment a képből, Lazarine viszont Rippl-Rónai mellett maradt, hogy nevéhez méltón, ápoló, óvó, támogató társa legyen. Cherchez la femme, keresd a nőt, tartja a mondás - azaz egy